TARİH Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU 1789 FRANSIZ İHTİLALİ

DEVRİMLER ÇAĞINDA DEĞİŞEN DEVLET-TOPLUM İLİŞKİLERİ

1789 Fransız İhtilali

Fransa Kralı XIV. Louis (Lui) ve onu izleyen kralların genişleme politikaları, Fransa'yı ekonomik olarak sıkıntıya sokmuştur. XVIII. yüzyılda özellikle Amerikan Bağımsızlık Savaşları'nda Amerika'ya yapılan yardımlar, Fransa'da halktan daha fazla vergi toplanmasına neden olmuştur. Soylular ile kilise mensuplarının da vergiden muaf olması, hazineyi güç duruma düşürmüş ve Fransa iflasın eşiğine gelmiştir. Kral XVI. Louis, mali bunalıma çözüm bulmak amacıyla 1614'ten beri toplanmayan "Etats Generaux"yu 5 Mayıs 1789'da toplamıştır. Etats Generaux; soylular, din adamları ve halk temsilcilerinden oluşan bir meclis olup herhangi bir yasama ve yürütme yetkisi yoktur. Bu mecliste alınan kararlarda her sınıfın bir oy hakkı vardır. Böylece din adamları ve soylular, mecliste daima çoğunluğu sağlamıştır.

Sınıflar arasında yaşanan güç ve üstünlük mücadelesi nedeniyle bu meclis bir sonuca ulaşamamıştır.

17 Haziran 1789'da Etats Generaux'daki halk temsilcileri, halkın yüzde doksan altısını temsil ettiklerini söyleyerek kendilerinden oluşan meclisi "Ulusal Meclis" olarak ilan etmiştir. Ulusal Meclis, egemenlik hakkını halk adına ele alarak kendilerinin rızası olmadan halktan hiçbir vergi toplanamayacağını bildirmiştir. Kral, meclisin toplanmasına engel olmak istemiş ancak başarılı olamamıştır. Ulusal Meclis, anayasa yapılıncaya kadar dağılmama kararı almıştı. Meclis bu hareketiyle

yüzyıllardan beri süregelen monarşi yönetimini değiştirmeyi hedef almış ve bu karar Fransız İhtilali'ni başlatmıştır. Kurucu Meclis, feodalite döneminden beri var olan ayrıcalıkları ortadan kaldırmış ve Fransa'da eşitliğe dayanan yeni bir toplum düzenine geçilmiştir. "İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'ni ilan eden Kurucu Meclis, bir anayasa hazırlamış ve bu anayasa 1791'de kral tarafından da onaylanmıştır. Fransa'nın bu ilk anayasasıyla egemenlik hakkı halka verilmiş ve güçler ayrılığı prensibi kabul edilmiştir.

1789 Fransız İhtilali'nin sonuçları: Eşitlik, özgürlük, ulusçuluk, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, adalet gibi düşünce akımları ve kavramlar; günümüze kadar uzanan büyük değişikliklerin ve gelişmelerin yaşanmasına yol açmıştır. Fransa, ihtilal hareketlerine karşı olan Avusturya ve Prusya başta olmak üzere Avrupalı devletler ile savaşmıştır. Liberalizm ve milliyetçiliğin Avrupa'ya yayılmasıyla ulus-devlet anlayışı ortaya çıkmıştır.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, çeşitli ırk ve mezhepten oluşan toplumsal bir yapıya sahiptir.

Metternich'in mutlakiyetçi yönetimi altında bulunan Avusturya, hâkimiyeti altındaki toplumların ihtilal düşüncesini benimsemesinden ve yönetime karşı ayaklanmasından korkmuştur. 1848 yılındaki olaylarda özgürlük düşüncesinin etkisiyle ülkede mutlakıyetin kaldırılması istenmiştir.

Rusya, 1815 Viyana Kongresi ile Polonya'ya (Lehistan) hâkim olmuştur. Ancak bağımsızlık isteyen Polonyalılar, 1830'da isyan etmiştir. Ayaklanma, Rusya tarafından bastırılmış ve anayasa kaldırılarak Polonya bir Rus ili hâline getirilmiştir. Rusya, XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki toprakları üzerinde genişleme politikası izlemeye başlamış ve aynı bölgede genişlemek isteyen Avusturya ile rakip hâle gelmiştir. Bölgeye hâkim olmak için Slav toplumlarını bir siyasi birlik altında toplamak isteyen Rusya, Panslavizm politikasını uygulamaya başlamıştır. Panslavizm'e göre; Osmanlı Devleti ve Avusturya-Macaristan imparatorlukları yıkılmalı, bunların yerine Rusya'nın egemenliği altında bir Slav devleti kurulmalıdır. Rusya, bu politika gereği Osmanlı Devleti içerisindeki Slav ve Ortodoks topluluklara her türlü yardımı yapmaya başlamış ve bunlara özerklik verilmesini istemiştir.

Sırp İsyanı (1804-1817): Sırpların yaşadığı bölgede, XVIII. Yüzyılın ortalarına kadar devlete karşı önemli bir olay yaşanmamıştır. Ancak bu yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti ile Avusturya ve Rusya arasında yapılan savaşlarda Sırbistan savaş alanı hâline gelmiştir. Merkezî otoritenin zayıflaması, vergilerin artırılması ve yeniçeriler ile âyanların baskılarının artması sonucunda Sırplar, Osmanlı Devleti'ne baş kaldırmıştır. Sırp İsyanı, 1812 Bükreş Antlaşması'na kadar sürmüş ve bu antlaşmayla Sırplara ayrıcalıklar verilmiştir. Böylece Osmanlı tarihinde ilk defa bir Hristiyan topluluğu bağımsızlık için harekete geçmiş, sınırlı da olsa başarıya ulaşmış ve siyasi olarak kendini tanıtmıştır. Bu durum diğer azınlıklar için de örnek olmuştur.

Yunan İsyanı (1804-1817): Osmanlı Devleti, Mora'da başlayan isyanın genişlemesi üzerine Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemiştir. Bunun üzerine İngiltere, Rusya ve Fransa'nın ortak donanması, 1827'de Navarin'de Osmanlı donanmasını yakmıştır.1828'de başlayan Osmanlı- Rus Savaşı sonunda imzalanan 1829 Edirne Antlaşması ile Osmanlı Devleti, Yunanistan'ın bağımsızlığını kabul etmiştir.

SORULAR

1) Aşağıdakilerden hangisi Fransız aydınlarının istediği devlet anlayışının genel özelliklerinden biri değildir?

A) Özgürlükleri kısıtlayan her türlü otoritenin kalkması
B) Monarşik bir düzende özgürlüklerin sağlanması
C) Yürütme, yargı ve yasamanın birbirinden ayrılması
D) Egemenliğin millete ait olması
E) İnsanların mutluluğunu sağlayacak bir düzenin kurulması

Cevap: B

2) Fransız İhtilali, önceki toplumsal ve siyasi düzenin tüm kurumlarını ortadan kaldırmaya yönelik bir seyir izledi. İhtilal, Avrupa'daki devlet yapılarını ortadan kaldırıp XIX. yy devrimleri için büyük bir yer açtı. Osmanlı Devleti hakimiyetindeki Yunanistan bu fikirlerden oldukça fazla etkilendi. Sırbistan'da Osmanlı yönetimine karşı gerçekleştirilen 1804-1813 ve 1815-1817 ayaklanmaları da Rus desteğini aldı.

Bu paragrafa göre Fransız İhtilali'nin sonuçları için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Avrupa'nın siyasi yapısında değişimlere yol açtı.
B) XIX. yüzyıldaki değişimlerin altyapısını hazırladı.
C) Fransa, düşüncesini yaymak için işgallere başladı.
D) Balkan ulusları arasında yayılma fırsatı buldu.
E) Çok uluslu devletlerin parçalanmasına yol açtı.

Cevap: C

3) Sırplar , Osmanlı Devleti ile Rusya arasında imzalanan antlaşmalardan hangisinde ilk defa ayrıcalıklar elde etmiştir?

A) Bükreş B) Edirne
C) Berlin D) İstanbul
E) Hünkar İskelesi **Cevap: A**